

ČÁST PRVNÍ

ZÁKON O ADVOKACII

I. POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB

1. Působnost zákona o advokacii

Zákon o advokacii upravuje:

- podmínky, za nichž jsou poskytovány právní služby,
- samotné poskytování právních služeb advokáty.¹

Pro poskytování právních služeb advokáty používá zákon o advokacii legislativní zkratku „výkon advokacie“.

2. Právní služba a její poskytnutí

Samotný pojem „právní služba“ není v zákoně o advokacii přímo definován. Zákon o advokacii vymezuje pouze pojem „poskytování právních služeb“.

Tento pojem zahrnuje následujících osm druhů právních služeb (respektive druhů poskytnutí právních služeb):

- zastupování v řízení před soudy,
- zastupování v řízení před jinými orgány,
- obhajobu v trestních věcech,
- udělování právních porad,
- sepisování listin,
- zpracování právních rozborů,
- činnost opatrovníka ustanoveného pro řízení podle zvláštního právního předpisu,
- další formy právní pomoci vykonávané soustavně a za úplatu.²

Aby šlo o poskytování právních služeb (respektive přinejmenším o poskytování právních služeb ve formě výkonu advokacie), měly by být všechny výše uvedené činnosti prováděny soustavně a (alespoň zpravidla) za úplatu.

Na území České republiky jsou oprávněni k poskytování právních služeb následující osoby:

- advokáti;

---

¹ Ustanovení § 1 odst. 1 zák. o advokacii.

² Ustanovení § 1 odst. 2 zák. o advokacii.

- evropští advokáti, kteří mohou právní služby poskytovat buď jako (i) hostující evropští advokáti, nebo jako (ii) usazení evropští advokáti;³
- zahraniční advokáti (v omezeném rozsahu, tj. pouze v oblasti práva státu, v němž získali oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního);⁴
- notáři, soudní exekutoři, patentoví zástupci, daňoví poradci a jiní na základě zvláštního zákona (a v jeho mezích), dovoluje-li jim poskytovat určité právní služby;
- zaměstnanci právnické či fyzické osoby (člena družstva nebo příslušníka ozbrojených sborů), je-li poskytování právních služeb součástí povinností vyplývajících z pracovněprávního (pracovního/služebního) poměru.

Advokáti poskytují (na rozdíl od řady jiných oprávněných osob) právní služby „ve všech věcech“.⁵

V případě, že fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba (i) nabízí poskytnutí právních služeb, ačkoli není osobou oprávněnou k jejich poskytování podle § 2 odst. 1 zák. o advokacii, (ii) poskytne právní služby opakovaně a za úplatu, ačkoli není osobou oprávněnou k jejich poskytování podle § 2 odst. 1 zák. o advokacii, nebo (iii) použije označení „advokát“, ačkoli nesplňuje zákonné podmínky pro užívání takového označení, nebo jiným způsobem vyvolá klamavý dojem, že jde o advokáta, přichází v úvahu uložení pokuty ze strany Ministerstva spravedlnosti, a to do výše až 3 mil. Kč.⁶

II. ZÁKLADNÍ PRINCIPY POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB

1. Obecně

Výkon advokacie je založen na určitých základních principech. V případě jejich porušování může dojít ke kárnému provinění ze strany advokáta, jež vede v krajních případech až k vyškrtnutí ze seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou.

Těmito principy se musí řídit rovněž advokátní koncipienti jakožto osoby připravující se na budoucí samostatný výkon advokacie.

Mezi základní principy advokacie patří:

- právo klienta na svobodnou volbu advokáta;
- nezávislost advokáta;

---

³ Označení „hostující evropský advokát“ a „usazený evropský advokát“ používám pouze pro zjednodušení. Pro lepší pochopení odkazuji na § 2 odst. 1 písm. b) bod 1. a 2. zák. o advokacii.

⁴ Srov. § 5a zák. o advokacii.

⁵ Ustanovení § 3 odst. 2 zák. o advokacii.

⁶ Ustanovení § 52d zák. o advokacii.

- důstojnost advokátního stavu;
- dodržování povinnosti mlčenlivosti, a to o všech skutečnostech, o nichž se advokát dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb;
- povinnost chránit a prosazovat oprávněné zájmy a práva klienta (včetně povinnosti řídit se pokyny klienta, ledaže by odporovaly právním či stavovským předpisům);
- jednat při poskytování právních služeb odpovědně (mimo jiné být řádně a dostatečně pojištěn pro případ způsobení újmy klientovi).

Výše uvedené základní principy lze dále rozvádět.

Hovořit lze i o řadě dalších (zde výslovně nezmiňovaných) principech, jaké představuje povinnost jednat poctivě, slušně a čestně, což však zahrnuje například i princip důstojnosti advokátního stavu.

2. Právo na svobodnou volbu advokáta

Každý má právo na svobodnou volbu advokáta. Tím přitom nemá být dotčena možnost, aby byl určité osobě advokát určen ze strany České advokátní komory ve smyslu § 18 odst. 2 zák. o advokacii nebo ustanoven podle zvláštních právních předpisů.⁷

K ustanovení advokáta může dojít především ze strany soudu, a to:

- vyžaduje-li to ochrana zájmů účastníka řízení;
- je-li advokát ustanovován opatrovníkem v rámci občanského soudního řízení, nemůže-li jím být nikdo jiný, zejména určitá blízká osoba;
- jde-li o povinné zastoupení advokáta.

Povinné zastoupení advokáta představují zejména případy nutné obhajoby. Může se jednat nicméně i o advokátní přímus při podávání dovolání, kasační stížnosti apod.

V rámci trestního řízení je v případech nutné obhajoby nejprve dána obviněnému přiměřená lhůta ke zvolení vlastního obhájce, čímž je realizováno právo svobodně si vybrat advokáta (obhájce).

Po uplynutí této lhůty je po dobu trvání důvodů nutné obhajoby advokát ustanoven, a to neprodleně ze strany předsedy senátu, respektive v přípravném řízení ze strany soudce. Pro tyto případy vedou jednotlivé soudy abecedně uspořádané pořadníky advokátů, kteří souhlasí s výkonem obhajoby jako ustanovení obhájci v rámci obvodu soudu (tzv. *ex officio* obhájci). Takto ustanovený obhájce je povinen obhajobu převzít. Ke zproštění povinnosti obhajoby obviněného může dojít pouze z důležitých důvodů, a to ze strany předsedy senátu.

⁷ Ustanovení § 2a zák. o advokacii.

3. Nezávislost

Advokát je při poskytování právních služeb nezávislý.⁸ Tuto nezávislost garantuje mimo jiné Česká advokátní komora. Nezávislostí se rozumí především nezávislost na státu (vzhledem k historickým zkušenostem, kdy byli advokáti ovlivňováni zejména při obhajobě politicky nepohodlných osob), ale i na dalších subjektech.

Nezávislost advokacie se tak projevuje mimo jiné i tím, že advokát nemůže být současně soudcem, státním zástupcem, ale nemůže vykonávat ani řadu jiných činností, jež by ho odváděly od dostatečné koncentrace na výkon advokacie z jeho strany.

Nezávislostí advokacie je třeba rozumět rovněž právo na samostatný právní názor (právní posouzení) advokáta ve vztahu k určitému právnímu případu (kauze).

Při analýze složitějších právních otázek lze (dovedeno *ad absurdum*) přistoupit na anekdotické a lidově řečené „dva advokáti, tři právní názory“.

Každý z těchto právních názorů však současně musí dodržovat ostatní principy advokacie, zejména by k němu měl advokát dospět při pečlivém poskytování právních služeb.

4. Důstojnost advokátního stavu

Advokát je povinen postupovat při výkonu advokacie takovým způsobem, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Za tímto účelem musí zejména dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže⁹, přičemž „výkonem advokacie“ není jen samotné poskytování právních služeb, ale také veškeré úkony, k nimž je advokát povinen v souvislosti s poskytováním právní služby i poté, kdy je zastupování klienta ukončeno. Takové úkony advokát činí nikoliv jako občan, ale jako advokát při výkonu advokacie.¹⁰ Ta jsou podrobně upravena v rámci Etického kodexu a Etického kodexu EU.

5. Povinnost mlčenlivosti

Advokát je povinen zachovávat povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb,¹¹ ledaže by ho klient takové povinnosti zprostil nebo by šlo o některou z výjimek stanovených zákonem.

---

⁸ Ustanovení § 3 odst. 1 zák. o advokacii.

⁹ Ustanovení § 17 zák. o advokacii.

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2004, čj. 5 As 34/2003-47.

¹¹ Ustanovení § 21 odst. 2 zák. o advokacii.

6. Prosazování práv a oprávněných zájmů klienta

Advokát je při poskytování právních služeb vázán právními předpisy a v jejich mezích také příkazy klienta.¹² Musí vždy prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, to však pouze tehdy, nejsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem.¹³

Stavovským předpisem, do kolize s nímž by se mohl advokát dostat, je především etický kodex. Může se však jednat například o usnesení ČAK o úschovách aj.

O rozporu pokynů klienta s právními či stavovskými předpisy je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.¹⁴

Advokát musí využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. V této souvislosti je povinen jednat čestně a svědomitě.¹⁵

7. Odpovědnost advokáta za újmu

Advokát odpovídá klientovi za újmu, kterou mu v souvislosti s výkonem advokacie způsobil, a to i tehdy, byla-li újma způsobena v souvislosti s výkonem advokacie jeho zástupcem či zaměstnancem.¹⁶ Odpovědnost advokáta za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie je tzv. objektivní odpovědností, založenou na současném splnění předpokladů, jimiž jsou výkon advokacie, vznik škody a příčinná souvislost mezi výkonem advokacie a vznikem škody. Advokát se odpovědnosti může zprostit, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani vynaložením veškerého úsilí, které na něm lze požadovat.¹⁷

Aby byla práva klientů dostatečně zajištěna, je pro případ způsobení újmy ve výše uvedených případech advokát povinen se pojistit v rozsahu stanoveném dle § 24a a násl. zák. o advokacii. Minimální výše pojistného plnění pro samostatného advokáta je stanovena na 5 mil. Kč (dříve 3 mil. Kč). Pro případy jiných forem výkonu advokacie (obchodní společnost, sdružení apod.) je minimální výše pojistného plnění stanovena vždy vyšší, zejména s ohledem k počtu účastníků (advokátů) těchto forem pro výkon advokacie.

¹² Ustanovení § 3 odst. 1 zák. o advokacii.

¹³ Ustanovení § 16 odst. 1 zák. o advokacii.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Ustanovení § 16 odst. 2 zák. o advokacii.

¹⁶ Ustanovení § 24 odst. 1 zák. o advokacii.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001.

III. SUBJEKTY VYKONÁVAJÍCÍ ADVOKACII

Advokacii jakožto poskytování právních služeb v nejšířším slova smyslu může vykonávat zásadně pouze advokát. Z důvodu zajištění volného pohybu služeb je uvedené umožněno na území České republiky rovněž advokátům ze zemí Evropské unie (respektive Evropského hospodářského prostoru), to však pouze za podmínek stanovených právními předpisy Evropské unie, které jsou provedeny zákonem o advokacii (tzv. evropský advokát).

Právní služby mohou být poskytovány rovněž advokáty z jiných než členských zemí (tzv. zahraniční advokát), to však pouze v oblasti práva státu, v němž bylo získáno oprávnění k poskytování právních služeb a v oblasti práva mezinárodního.

Advokacii vykonávají pod dohledem jiného advokáta (školitele) konečně i advokátní koncipienti, kteří se připravují na budoucí samostatné soustavné poskytování právních služeb.

1. Advokát

1.1 Předpoklady zápisu do seznamu advokátů

Advokátem je ten, koho zapíše Česká advokátní komora do jí vedeného seznamu advokátů.¹⁸ Do seznamu advokátů je zapsán každý, kdo splní následující podmínky:

- je plně svéprávný;¹⁹
- získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo, a to buď v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice, nebo studiem na vysoké škole v zahraničí za předpokladu jeho uznatelnosti ve smyslu zákona o vysokých školách;
- vykonával alespoň tříletou právní praxi jakožto advokátní koncipient;
- je bezúhonný;²⁰
- nebylo mu uloženo kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů, nebo se na něj hledí, jako by k uložení takového kárného opatření nedošlo;
- nebyl vyškrtnut ze seznamu advokátů z důvodu prohlášení konkursu na něj nebo na společnost (zahraniční společnost), kde byl společníkem, ledaže uplynulo alespoň pět let od takového vyškrtnutí a insolvenční řízení již bylo ukončeno;
- není v pracovním či služebním poměru, s výjimkou takového poměru k České advokátní komoře (popřípadě obdobné profesní komoře v členských státech),

---

¹⁸ Ustanovení § 4 zák. o advokacii.

¹⁹ Srov. § 15 a násl. obč. zák.

²⁰ Za bezúhonnost se zde podle převažujících názorů nepovažuje bezúhonnost například ve smyslu životenského zákona, ale bezúhonnost v širším slova smyslu, tj. i morální či profesní bezúhonnost.

k advokátovi (advokátní kanceláři), nebo jde o vědeckou, pedagogickou, literární, publicistickou či uměleckou činnost;

- nevykonává jinou činnost neslučitelnou s výkonem advokacie;²¹
- složil advokátní zkoušky;
- zaplatil poplatek České advokátní komoře;²² a
- složil slib do rukou předsedy České advokátní komory.²³

Slib advokáta zní: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.*“²⁴ Jeho obsahem jsou tak přinejmenším některé z hlavních principů výkonu advokacie.

Nejpozději do jednoho týdne od zápisu do seznamu advokátů je Česká advokátní komora povinna vydat osvědčení o zápisu do seznamu advokátů společně s identifikačním průkazem advokáta. V případě, že jde o tzv. zahraničního advokáta (§ 5a zák. o advokacii), vyznačí se omezení rozsahu poskytování právních služeb v obou těchto dokumentech.²⁵

Tímto osvědčením nebo identifikačním průkazem prokazuje advokát (dle okolností případu) oprávnění poskytovat právní služby. První identifikační průkaz je advokátovi vydáván Českou advokátní komorou bezplatně. Při vydávání případného dalšího identifikačního průkazu je tento vystavován za poplatek ve výši 600 Kč.²⁶

V případě vyškrtnutí ze seznamu advokátů stanoví zákon o advokacii povinnost odevzdat jak osvědčení o zápisu, tak identifikační průkaz.²⁷ Zapsaný zahraniční advokát je oprávněn požádat při splnění obecných podmínek rovněž o zápis do seznamu advokátů jakožto advokát s obecným (generálním) oprávněním pro poskytování právních služeb na území České republiky (tj. i pro oblast českého práva).²⁸

Za advokátní zkoušku lze uzнат některé obdobné profesní zkoušky. Patří mezi ně například zkouška justiční, zkouška exekutorská, zkouška notářská aj.²⁹ Jakožto praxe advokátního koncipienta může být posouzena mimo jiné například praxe

²¹ Srovnej sdělení ČAK k výkonu jiných činností advokátem.

²² Tento poplatek nesmí být podle § 5 odst. 1 písm. i) zák. o advokacii vyšší než 10 000 Kč. V současné době je Českou advokátní komorou stanoven ve výši 4 000 Kč (viz článek 1 usnesení ČAK o stanovení poplatku za zápis do seznamu advokátů).

²³ Ustanovení § 5 odst. 1 písm. j) zák. o advokacii.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Ustanovení § 5d odst. 1 zák. o advokacii.

²⁶ Nejvýše by měla tato částka činit 1 000 Kč (§ 5d odst. 3 zák. o advokacii). Dle čl. 2a usnesení ČAK o stanovení poplatku za zápis do seznamu advokátů je tato částka nicméně o 400 Kč nižší.

²⁷ Ustanovení § 5d odst. 4 zák. o advokacii.

²⁸ Ustanovení § 5f zák. o advokacii.

²⁹ Srov. § 6 odst. 1 zák. o advokacii.

soudce, notáře, státního zástupce, ale rovněž také (častěji) justičního čekatele, notářského koncipienta, notářského kandidáta či činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti s právním vzděláním podílejícím se na tvorbě obecně závazných právních předpisů (tj. na legislativní činnosti daného resortu). Nově je za ni také považována praxe zaměstnance Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který jedná v řízeních před soudy, rozhodci či stálými rozhodčími soudy, správními úřady a jinými orgány ve smyslu § 16 odst. 2 zákona o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.³⁰

Česká advokátní komora je povinna umožnit advokátní zkoušku, zkoušku způsobilosti a uznávací zkoušku nejpozději do devíti měsíců od doručení písemné žádosti při prokázání jednotlivých základních předpokladů ke dni podání přihlášky,³¹ a to po zaplacení poplatku za zkoušku ve výši 8 000 Kč.³²

Po splnění ostatních předpokladů poskytne Česká advokátní komora uchazeči možnost do jednoho měsíce ode dne doručení písemné žádosti složit slib, který bývá poslední podmínkou k tomu stát se advokátem po složení advokátní (či jiné uznatelné) zkoušky. Samotný zápis do seznamu advokátů je prováděn ke dni složení slibu nebo k pozdějšímu dni uvedenému v žádosti, nepřesahuje-li doba mezi dnem složení slibu a tímto dnem tři měsíce.³³

Oprávnění k výkonu advokacie zaniká vyškrtnutím ze seznamu advokátů.

V praxi může dojít také k pozastavení výkonu advokacie.

1.2 Vyškrtnutí ze seznamu advokátů

K vyškrtnutí ze seznamu advokátů může dojít automaticky, tj. bez zvláštního rozhodování ze strany určitých orgánů České advokátní komory. Tak se děje v případech, které jsou nesporné (například úmrtí advokáta). Rovněž se však něco takového může stát v některých sporných případech, kde pak rozhoduje buď předseda České advokátní komory, nebo u závažnějších typů sporů představenstvo České advokátní komory.

K automatickému vyškrtnutí advokáta ze seznamu dochází ze strany České advokátní komory tehdy, nastane-li některá z následujících skutečností:

- došlo k úmrtí advokáta (pak je advokát vyškrtnut ke dni úmrtí);
- advokát byl prohlášen za mrtvého (účinky ke dni právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého);
- advokát byl na základě pravomocného rozhodnutí soudu omezen na svéprávnosti (účinky opět ke dni právní moci rozhodnutí);

---

³⁰ Ustanovení § 6 odst. 2 zák. o advokacii.

³¹ Podmínka praxe, vzdělání apod.

³² Ustanovení § 7 odst. 1 zák. o advokacii stanoví částku maximálně do 10 000 Kč. Podle sdělení k otázce poplatku za advokátní zkoušku činí poplatek částku ve výši 8 500 Kč.

³³ Ustanovení § 7 odst. 3 zák. o advokacii.